

Lakialoite 111

Markku Pohjola /sd ym.: Lakialoite laeiksi rikoslain 28 luvun ja nuorisorangaistusten kokeilemisesta annetun lain 3 §:n muuttamisesta

Eduskunnalle

ALOITTEEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Lakialoitteessa esitetään moottoriajoneuvon luvattoman käyttöönoton rankaisemista jatkossa varkautena. Lievä tekemuoto tulisi rangaista lievänä varkautena ja törkeä luvaton käyttö törkeänä varkautena. Varkausrikosten rangaistusasteikot ovat luvattomaan käyttöönottoon verrattuna ankarampia, mutta lakialoitteella ei kuitenkaan tarkoiteta sitä, että tuomioiden pitäisi sinällään asettua sen ankarammiksi kuin tilanne käytännössä nyt on.

Seuraamusjärjestelmään esitetään nuoriso-

rangaistuksen osalta muutosta siten, että nuorisorangaistuksen käyttö olisi mahdollista ennen ensimmäistä ehdollista vankeusrangaistusta. Edelleen oheissakko säädetään pakolliseksi annettaessa ehdollinen vankeusrangaistus moottoriajoneuvon luvattomasta käyttöönotosta.

Tavoitteena on saada autoihin kohdistettu rikollisuus kääntymään laskuun ja toisaalta antaa viranomaisille mahdollisuus puuttua rikoskierteeseen joutuneen nuoren tilanteeseen mahdollisimman ajoissa.

PERUSTELUT

Autoihin kohdistuvat rikokset, kuten luvaton käyttöönotto sekä ilkivalta, ovat viime aikoina lisääntyneet huomasti. Vuodesta 1997 on kasvu ollut 18 prosentin luokkaa. Pelkästään kahdessa Helsingin kaupunginosassa, Töölössä ja Kalliossa, on autoja varastettu tai otettu luvatta käyttöön alkuvuoden 1998 aikana yli 200 kappaletta. Vantaalla oli alkuvuoden aikana otettu luvatta käyttöön yli 1 000 autoa.

Poliisin antamien tietojen mukaan tekijät ovat nykyisin tyypillisesti noin 20-vuotiaita miehiä, jotka usein käyttävät myös huumeita. Rikoskierte on alkanut nuorena juuri autojen luvattomalla käyttöönotolla. Autoihin kohdistuvat rikokset ovatkin usein ponnahduslauta vakavampiin rikoksiin. Autoihin kohdistuvista rikoksista tuomittavat rangaistukset eivät ole estäneet rikoskierteeseen joutumista. Tyypillinen tuomio alle 18-vuotiaalle nuorelle rikoksenteijälle on ehdollinen vankeusrangaistus. Tätä eivät nuoret miellä rangaistukseksi. Myös rikoslain määritteley auton luvattomasta käyttöönotosta voidaan tulkita niin, että kyseessä ei ole vakava rikos.

Arkikielessä puhutaan varkaudesta, mutta tuomiot annetaan luvattomasta käyttöönotosta. Näin siitä huolimatta, että vakuutusyhtiöiden antamien tietojen mukaan kustannus yhtä luvattomasti vietyä autoa kohden on keskimäärin 4 500 markkaa.

Aktiivisimmat autojen luvattomiin käyttöönottoihin syyllistyneet henkilöt ovat usein lähinnä humeriippuvuuden takia hoidon tarpeessa. Heidän tilannettaan autetaan varmasti parhaiten puuttumalla tähän riippuvuuteen. Mutta unohdetaan ei voi niitä nuoria, jotka ovat vasta ottamassa ensimmäisiä askelia rikoskierteen tiellä. Heitä varten pitää seuraamusjärjestelmää kehittää ja toisaalta antaa vaihtoehtoja elämään.

Nyt esillä oleva lakialoite lähtee siitä, että moottoriajoneuvon luvaton käyttöönotto tuomitaan aina varkautena, joko lievänä varkautena, varkautena tai törkeänä varkautena. Tarkoitus ei kuitenkaan ole tiukentaa nykyistä tuomioistuinkäytäntöä, vaan oletus on, että näistä rikoksista tuomitaan edelleen noudattaen sitä linjaa, mikä on oikeuskäytännössä viime vuosina

muodostunut. Uutena asiana rikoslakiin tuodaan lievän varkauden käsite, joka koskisi moottoriajoneuvon luvaton käyttöönottoa. Koska ongelmia on ilmennyt myös seuraamusjärjestelmässä, joka on puutteidensa takia osoittautunut tehottomaksi autorikoskierteeseen joutuneiden nuorten kohdalla, on tarpeen tehdä muutoksia myös siihen. Ehdoton vankeus on rikosten ehkäisemisen kannalta monen nuoren kohdalla pikemmin portti rikolliseen maailmaan kuin tapa päästä siitä pois. Ehdollista vankeusrangaistusta ei taas koeta rangaistukseksi ollenkaan. Lakialoitteessa esitetään siksi nuorisorangaistuksen kokeilemisesta annetun lain muuttamista siten, että se mahdollistaisi kyseisen rangaistuksen antamisen ensi kertaa tuomittavalle nuorelle rikoksentekijälle silloin, kun pelkkää sakkorangaistusta ei katsota riittäväksi.

Järjestely täyttäisi hyvin niitä aukkoja, joita nykyisessä seuraamusjärjestelmässä on. Edelleen nuorisorangaistuksen sisältö on enemmän nuoren kokonaisuongelmia huomioon ottava, eikä johda ainoastaan passiiviseen laitokseen sulkemiseen, joka toimii usein enemmän rikoskierrettä vahvistavana kuin sen katkaisevana tekijänä. Vaikka lakialoitteessa keskitytään ensisijaisesti autoihin kohdistuvien rikosten ehkäisemiseen,

on seuraamusjärjestelmään tehtävällä muutoksella vaikutusta myös muiden rikosten osalta. Tämä on kuitenkin yksistään positiivinen asia.

Kansainvälisesti ajatellen Suomessa on hyvin vähän erilaisia seuraamusjärjestelmiä. Nuorisorangaistus on siksi hyvä lisä muuten sangen vähän vaihtoehtoja sisältävään järjestelmään. Sen kehittäminen saatujen kokemusten perusteella on tärkeää. Yksi kehittämisen kohde on nuorisorangaistuksen käytön nykyinen rajaaminen siten, että käytännössä vaaditaan vähintään yksi ehdollinen tuomio ennen nuorisorangaistukseen tuomitsemista. Tämä tarpeeton rajausta estää nuorisorangaistuksen käytön siinä vaiheessa kun siitä olisi eniten hyötyä. Vaikka ensikertalaista nuorta on usein turha rangaista muuten kuin sakoilla, on niissä tilanteissa, joissa ehdollisen vankeusrangaistuksen käyttö on mahdollinen, syytä asettaa nuorisorangaistus ensisijaiseksi. Lisäksi on siirryttävä käytäntöön, jossa ehdollisen vankeusrangaistuksen lisäksi on tuomittava oheissakko henkilölle, jonka todetaan syyllistyneen moottoriajoneuvon luvattomaan käyttöön.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että Eduskunta hyväksyisi seuraavat lakiehdotukset:

1.

Laki

rikoslain 28 luvun muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

lisätään 19 päivänä joulukuuta 1889 annetun rikoslain (39/1889) 28 luvun 1 §:ään, sellaisena kuin se on laissa 769/1990 uusi 3 momentti, 2 §:ään, sellaisena kuin se on mainitussa laissa 769/1990 uusi 3 momentti ja 3 §:ään, sellaisena kuin se on mainitussa laissa 769/1990 uusi 3 momentti, seuraavasti:

1 §

Varkaus

Moottoriajoneuvon luvaton käyttö tuomitaan tämän lainkohdan nojalla. Tuomittaessa ehdollinen vankeusrangaistus moottoriajoneuvon luvattomasta käytöstä on aina samalla tuomittava oheissakko.

2 §

Törkeä varkaus

Moottoriajoneuvon törkeä luvaton käyttö

tuomitaan tämän lainkohdan nojalla. Tuomittaessa ehdollinen vankeusrangaistus moottoriajoneuvon törkeästä luvattomasta käytöstä on aina samalla tuomittava oheissakko.

3 §

Näpistys

Moottoriajoneuvon lievä luvaton käyttö tuomitaan tämän lainkohdan nojalla, mutta teko nimetään lieväksi varkaudeksi.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 1999.

2.

Laki**nuorisorangaistuksen kokeilemisesta annetun lain 3 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 12 päivänä joulukuuta 1996 nuorisorangaistuksen kokeilemisesta annetun lain (1058/1996) 3 §:n 1 momentti, seuraavasti:

3 §

Nuorisorangaistukseen tuomitseminen

Alle 18-vuotiaana tehdystä rikoksesta voidaan tuomita nuorisorangaistukseen, jos sakkoa on rikoksen vakavuus ja tekoon liittyvät olosuhteet huomioon ottaen pidettävä riittämättömänä rangaistuksena eivätkä painavat syyt vaadi eh-

dottoman vankeusrangaistuksen tuomitsemista. Nuorisorangaistus on ensisijainen ehdolliseen vankeusrangaistukseen nähden.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
 kuuta 1999.

Helsingissä 15 päivänä lokakuuta 1998

Markku Pohjola /sd
Arja Ojala /sd

Arto Lapiolahti /sd
Tapio Karjalainen /sd
Raimo Mähönen /sd

Matti Saarinen /sd
Esa Lahtela /sd

